

ชื่องานวิจัย พัฒนาการของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ระหว่าง พ.ศ. 2442 - 2542

ชื่อผู้วิจัย นายชัยวุฒิ พิชะกุล สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

ทุนอุดหนุนการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่อง พัฒนาการของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ระหว่าง พ.ศ. 2442 - 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและพัฒนาการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพุทธศาสนา บทบาท เอกลักษณะ แนวทางการเผยแผ่ และการนำหลักธรรมของพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคม ตลอดจนการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางด้านพุทธศาสนา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากการประชุมสัมมนากลุ่มพระสงฆ์และประชาชนทั่วไป ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

พัฒนาการของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ระหว่าง พ.ศ. 2442 - 2542 เป็นไปตามปัจจัยภายใน ได้แก่ พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และปัจจัยภายนอก เช่น การปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ 5 การประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 การเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ พ.ศ. 2475 การประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 และ พ.ศ. 2505 การรับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตก เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้พุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการสร้างและการบูรณะวัด ศาสนสถาน และศาสนวัตถุ การปกครองคณะสงฆ์ระดับต่าง ๆ การศึกษาของพระสงฆ์และพุทธธรรม

บทบาทที่สำคัญของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา มีหลายด้าน ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษา การพัฒนาชุมชนและเกื้อกูลสังคม การส่งเสริมพุทธาคม ไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ การส่งเสริมและเผยแผ่ธรรม การส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และพิธีกรรม

จากพัฒนาการและบทบาทของพุทธศาสนา ดังกล่าว ทำให้เกิดเอกลักษณะหรือลักษณะเด่นของพุทธศาสนาบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ที่เน้นทางด้านพุทธาคม ไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ ด้านสามัคคีธรรม ด้านปัจเจกบุคคล ด้านศาสนสถานและศาสนวัตถุ

แนวทางการส่งเสริมและเผยแผ่พุทธศาสนา สามารถกำหนดได้หลายแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมและเผยแผ่พุทธศาสนาโดยโครงการพระธรรมทูต การส่งเสริมเผยแผ่พุทธศาสนาโดยการให้การศึกษาอบรม การส่งเสริมและเผยแผ่พุทธศาสนาโดยสื่อสิ่งพิมพ์และเทคโนโลยี ซึ่งสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวาง แต่ก็ยังขาดองค์การที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ

อย่างแท้จริง ส่วนการนำหลักธรรมพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคม พบว่ามีหลักธรรมจำนวนมากที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง และด้านเศรษฐกิจหรืออาชีพ เป็นต้น

นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังได้ดึงชุมชนและพระภิกษุสงฆ์เข้ามาร่วมการสัมมนา วิพากษ์ วิจัย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางด้านพุทธศาสนา แต่ยังคงทำได้ไม่ทั่วถึง เนื่องจากมีเวลาจำกัด จึงไม่สามารถขยายงานดังกล่าวได้ ด้วยเหตุนี้การวิจัยในครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น

Research title The Development of Buddhism around the Songkhla Lagoon Basin during 1899-1999.

Researcher's name Mr. Chaiwuthi Phiyakoon, Institute for Southern Thai Studies, Thaksin University

Research funding The Office of Research Subsidy Fund

Abstract

This research was a study of the development of Buddhism around the Songkhla Lagoon basin during 1899-1999 with the objective of studying the following: the factors and development that led to changes in Buddhism with reference to role, identity, and approach to dissemination; the application of Buddhist principles to social development; and the promotion of community participation in the process of creating a body of Buddhist knowledge. This was a qualitative research that made use of documentary data, interview data, and data from a seminar attended by monk groups and general public. The research findings may be summarized as follows.

The development of Buddhism around the Songkhla Lagoon basin during 1899-1999 involved the internal factors of monks, Buddhist lay people, and natural surroundings, and the external factors such as the government reform in the fifth reign, the promulgation of the Act of Ecclesiastical Administration of 1903, the change in the government system of the country in 1932, the promulgation of the Act of Ecclesiastical Body in 1941 and 1962, and the influence of Western culture. These factors caused changes in the Buddhism of the aforesaid region in the following ways: the construction and renovation of monasteries, religious places, and religious objects; the administration of the ecclesiastical body at various levels; and the education of monks as well as the principles of Buddhism.

The major roles of the Buddhism in the above-stated region involved various areas: the promotion of education, community development and support for society, the promotion of Buddhist magic, occultism, and astrology, the promotion and dissemination of Buddhist teachings, and the promotion of art, customs, and rituals.

From this development and the roles of Buddhism arose the identity of the Buddhism in the said region that stressed the aspects of Buddhist magic, occultism, and astrology, of unity, of individualism, and of religious places and objects.

Several approaches may be set for promotion and dissemination of Buddhism. The major ones are: the promotion and dissemination of Buddhism by the Project of Buddhist-Dhamma Monk-Envoys, the promotion and dissemination of Buddhism through education and training and through printed-matter and technological media. This last reached a wide audience, but as yet there was no organization directly responsible. As for the application of Buddhist principles to social development, it was found that many of the principles could be adapted for various domains of social development, for example, education, politics and government, and the economic and occupational domain.

In addition, this research invited participation by communities and monks in a seminar where critical comments and exchanges of ideas took place concerning the process of creating a body of Buddhist knowledge. Due to time limit, this could not be done comprehensively, and its expansion was yet to come. For this reason, further research should stress more public participation.